

1. Identificación da programación
Centro educativo

Código	Centro	Concello	Ano académico
36013448	Manuel Antonio	Vigo	2023/2024

Ciclo formativo

Código da familia profesional	Familia profesional	Código do ciclo formativo	Ciclo formativo	Grao	Réxime
HOT	Hostalaría e turismo	CSHOT01	Xestión de aloxamentos turísticos	Ciclos formativos de grao superior	Réxime xeral-ordinario

Módulo profesional e unidades formativas de menor duración (*)

Código MP/UF	Nome	Curso	Sesións semanais	Horas anuais	Sesións anuais
MP0183	Empresa e iniciativa emprendedora	2023/2024	3	53	53

(*) No caso de que o módulo profesional estea organizado en unidades formativas de menor duración

Profesorado responsable

Profesorado asignado ao módulo	CARLOS ABELEDO FERNÁNDEZ
Outro profesorado	

Estado: Pendente de supervisión inspector

2. Concreción do currículo en relación coa súa adecuación ás características do ámbito produtivo

INTRODUCCIÓN

O módulo de EMPRESA E INICIATIVA EMPRENDEDORA, forma parte do currículo de todos os ciclos formativos que integran a formación profesional regrada; así, todos os alumnos que pretenden converterse en futuros profesionais recibirán a formación necesaria para inserirse laboralmente e desenvolver a súa carreira profesional no sector que elixan.

O currículo do módulo baséase no Deseño Curricular Base (DCB), establecido por decreto da Consellería de Educación. Os DCBs constitúen, polo tanto, a fonte normativa na que os profesores debemos inspirarnos á hora de elaborar as nosas programacións de aula para cada módulo. Por outra banda, cómpre lembrar que os DCBs apróbanse en Galicia a partir do establecido con carácter xeral no Deseño Base de cada Título (DBT),

establecido por Real Decreto do Ministerio de Educación e con vixencia en toda España.

O currículo do módulo é común en todos os ciclos de FP Regrada, con independencia das cualificacións profesionais que se poidan adquirir coa obtención de cada título, e esta circunstancia posibilita a súa validación académica cando un alumno superou este módulo noutro ciclo formativo, xa sexa de grao medio ou superior; isto supón unha importante novidade no deseño curricular establecido pola LOE para este módulo.

OBXECTIVOS XERAIS

Tal e como recolle a LOE no capítulo I dedicado aos principios da educación, o sistema educativo debe orientarse ao pleno desenvolvemento das capacidades do alumnado así como capacitar ao mesmo para o exercicio das actividades profesionais. Entre os obxectivos establecidos por esta lei para a FP (artigo 40), cómpre destacar aqueles que teñen unha relación directa co módulo de EIE, que son os seguintes:

- Comprender a organización e as características do sector produtivo correspondente, así como os mecanismos de inserción profesional, así como a lexislación laboral e os dereitos e obrigas que se derivan das relacións laborais que nun futuro terán.
- Desenvolver unha identidade profesional motivadora de futuras aprendizaxes e adaptacións a evolución dos procesos produtivos e ao cambio social.
- Afianzar o espírito emprendedor para o desenvolvemento de actividades e iniciativas empresariais.

Segundo a lexislación educativa galega, conforme ao Decreto 55/2010 que regula o currículo do ciclo formativo de grao superior correspondente o título de Técnico superior en xestión de aloxamentos turísticos, a formación do módulo de Empresa e Iniciativa Emprendedora permite alcanzar os obxectivos xerais a), d), o), r) e s) do ciclo formativo, e as competencias k) e q) do título:

- Obxectivos xerais do ciclo:

- a) Identificar os sistemas de xestión analizando as súas prestacións e a adecuación ás necesidades do establecemento, para mellorar a súa explotación.
- d) Identificar os recursos económicos e financeiros da empresa interpretando os informes contables, para propor alternativas de investimento e financiamento.
- o) Identificar as oportunidades da realidade socioeconómica da zona, e analizar as posibilidades de éxito propias e alleas, para manter un espírito emprendedor ao longo da vida.
- r) Recoñecer as oportunidades de negocio, identificando e analizando demandas do mercado para crear e xestionar unha pequena empresa.
- s) Recoñecer os dereitos e os deberes como axente activo na sociedade, analizando o marco legal que regula as condicións sociais e laborais para participar na cidadanía democrática.

- Competencias profesionais, persoais e sociais do título:

- k) Manter o espírito empresarial para a xeración do propio emprego.

q) Participar na vida económica, social e cultural, cunha actitude crítica e responsable.

RESULTADOS DE APRENDIZAXE (RA):

Tomando como referencia o DCP do módulo, enuméranse os obxectivos didácticos que con carácter xeral se pretenden acadar con cada módulo profesional. Estes obxectivos nos DCBs dos ciclos formativos de FP exprésanse en termos de Resultados de Aprendizaxe (RA) e enténdense como as competencias que debe adquirir o alumnado no proceso de ensino-aprendizaxe que lles ha de permitir desenvolver as súas funcións con éxito no mundo laboral.

Resultados de Aprendizaxe

RA 1 Desenvolve o seu espírito emprendedor identificando as capacidades asociadas a el e definindo ideas emprendedoras caracterizadas para innovación e a creatividade.

RA.2 Decide a oportunidade de creación dunha pequena empresa para o desenvolvemento da idea emprendedora, tras a análise da relación entre a empresa e o contorno, do proceso produtivo, da organización dos recursos humanos e dos valores culturais e éticos.

RA.3 Selecciona a forma xurídica tendo en conta as implicacións legais asociadas e o proceso para a súa constitución e posta en marcha.

RA.4 Realiza actividades de xestión administrativa e financeira básica dunha pequena empresa ou mediana empresa, identifica as principais obrigas contables e fiscais, e formaliza a documentación.

Atendendo aos obxectivos, que establece a lexislación educativa, basicamente a LOE, galega e os DCBs dos ciclos formativos, sinálanse os obxectivos específicos do módulo para cada unidade didáctica no correspondente apartado desta programación

ORIENTACIÓNS PEDAGÓXICAS

As liñas de actuación no proceso de ensino e aprendizaxe que permiten alcanzar os obxectivos do módulo han versar sobre:

- Manexo das fontes de información sobre as empresas do sector produtivo, incluíndo a análise dos procesos de innovación sectorial en marcha.
- Realización de casos e dinámicas de grupos que permitan comprender e valorar as actitudes das persoas emprendedoras e axustar a súa necesidade ao sector.
- Utilización de programas de xestión administrativa e financeira para pequenas e medianas empresas do sector.
- A realización dun proxecto empresarial relacionado coa actividade, composto por un plan de empresa e un plan financeiro e que inclúa todas as facetas de posta en marcha dun negocio.
- O plan de empresa incluirá: maduración da idea de negocio, localización, organización da produción e dos recursos, xustificación da súa responsabilidade social, plan de márketing, elección da forma xurídica, trámites administrativos e axudas e subvencións.
- O plan financeiro incluirá o plan de tesourería, a conta de resultados provisional, e o balance provisional, así como a análise da súa viabilidade económica e financeira.
- O proxecto empresarial irase realizando conforme se desenvolvan os contidos relacionados nos resultados de aprendizaxe.
- Para o desenvolvemento do módulo esixírase a disposición de medios informáticos con conexión a internet e polo menos que dúas sesións de traballo sexan consecutivas.

3. Relación de unidades didácticas que a integran, que contribuirán ao desenvolvemento do módulo profesional, xunto coa secuencia e o tempo asignado para o desenvolvemento de cada unha

U.D.	Título	Descrición	Duración (sesións)	Peso (%)
1	Emprendedor, empresa e entorno empresarial	A persoa emprendedora, a idea de negocio e a empresa: contorno, cultura e responsabilidade social.	8	16
2	Mercado, márketing e plans de produción	O mercado: Tipos, segmentación, localización do proxecto empresarial. O Márketing: Produto, prezo, promoción e distribución. Atención ao cliente. Franquías. Plan de produción e aprovisionamento.	8	16
3	Constitución e Organización da empresa. Recursos Humanos	Trámites de Constitución. Organización da empresa: Departamentos ou áreas. Necesidades de persoal e custos laborais.	8	16
4	Plans de inversión e financiamento. Análise contable e financeira	Fontes de financiamento propio e alleo. Axudas e subvencións públicas. A Contabilidade: balance de situación, conta de resultados, plan de tesourería e análise de balances.	8	16
5	Xestión administrativa, fiscal e contable.	Proceso e documentos de compra-venda e pago. Os tributos que afectan a empresa. Libros contables obrigatorios.	8	16
6	O plan de empresa	Presentación/explicación do plan de empresa.	13	20

4. Por cada unidade didáctica
4.1.a) Identificación da unidade didáctica

N.º	Título da UD	Duración
1	Emprendedor, empresa e entorno empresarial	8

4.1.b) Resultados de aprendizaxe do currículo que se tratan

Resultado de aprendizaxe do currículo	Completo
RA1 - Desenvolve o seu espírito emprendedor identificando as capacidades asociadas a el e definindo ideas emprendedoras caracterizadas pola innovación e a creatividade.	NO
RA2 - Decide a oportunidade de creación dunha pequena empresa para o desenvolvemento da idea emprendedora, tras a análise da relación entre a empresa e o contorno, do proceso produtivo, da organización dos recursos humanos e dos valores culturais e éticos.	NO
RA3 - Selecciona a forma xurídica tendo en conta as implicacións legais asociadas e o proceso para a súa constitución e posta en marcha.	NO

4.1.d) Criterios de avaliación que se aplicarán para a verificación da consecución dos obxectivos por parte do alumnado

Criterios de avaliación
CA1.1 Identificouse o concepto de innovación e a súa relación co progreso da sociedade e o aumento no benestar dos individuos.
CA1.2 Analizouse o concepto de cultura emprendedora e a súa importancia como dinamizador do mercado laboral e fonte de benestar social.
CA1.3 Valorouse a importancia da iniciativa individual, a creatividade, a formación, a responsabilidade e a colaboración como requisitos indispensables para ter éxito na actividade emprendedora.
CA1.4 Analizáronse as características das actividades emprendedoras no sector aloxamentos turísticos.
CA1.5 Valorouse o concepto de risco como elemento inevitable de toda actividade emprendedora.
CA1.6 Valoráronse ideas emprendedoras caracterizadas pola innovación, pola creatividade e pola súa factibilidade.
CA1.8 Analizouse a estrutura dun proxecto empresarial e valorouse a súa importancia como paso previo á creación dunha pequena empresa.
CA2.1 Valorouse a importancia das pequenas e medianas empresas no tecido empresarial galego.
CA2.2 Analizouse o impacto ambiental da actividade empresarial e a necesidade de introducir criterios de sustentabilidade nos principios de actuación das empresas.
CA2.3 Identificáronse os principais compoñentes do contorno xeral que rodea a empresa e, en especial, nos aspectos tecnolóxico, económico, social, ambiental, demográfico e cultural.
CA2.4 Apreciouse a influencia na actividade empresarial das relacións coa clientela, con provedores, coas administracións públicas, coas entidades financeiras e coa competencia como principais integrantes do contorno específico.
CA2.5 Determináronse os elementos do contorno xeral e específico dunha pequena ou mediana empresa de aloxamentos turísticos en función da súa posible localización.
CA2.6 Analizouse o fenómeno da responsabilidade social das empresas e a súa importancia como un elemento da estratexia empresarial.
CA2.7 Valorouse a importancia do balance social dunha empresa relacionada cos aloxamentos turísticos e describíronse os principais custos sociais en que incorren estas empresas, así como os beneficios sociais que producen.
CA2.8 Identificáronse, en empresas de aloxamentos turísticos, prácticas que incorporen valores éticos e sociais.
CA2.9 Definíronse os obxectivos empresariais incorporando valores éticos e sociais.
CA2.10 Analizáronse os conceptos de cultura empresarial, e de comunicación e imaxe corporativas, así como a súa relación cos obxectivos empresariais.

Criterios de avaliación

CA2.11 Descríbense as actividades e os procesos básicos que se realizan nunha empresa de aloxamentos turísticos, e delimitáronse as relacións de coordinación e dependencia dentro do sistema empresarial.

CA3.3 Valorouse a importancia das empresas de economía social no sector de aloxamentos turísticos.

4.1.e) Contidos**Contidos**

Innovación e desenvolvemento económico. Principais características da innovación na actividade de aloxamentos turísticos (materiais, tecnoloxía, organización da produción, etc.).

A cultura emprendedora na Unión Europea, en España e en Galicia.

Factores clave das persoas emprendedoras: iniciativa, creatividade, formación, responsabilidade e colaboración.

A actuación das persoas emprendedoras no sector de aloxamentos turísticos.

O risco como factor inherente á actividade emprendedora.

Valoración do traballo por conta propia como fonte de realización persoal e social.

Ideas emprendedoras: fontes de ideas, maduración e avaliación destas.

Proxecto empresarial: importancia e utilidade, estrutura e aplicación no ámbito de aloxamentos turísticos.

A empresa como sistema: concepto, funcións e clasificacións.

Análise do contorno xeral dunha pequena ou mediana empresa de aloxamentos turísticos: aspectos tecnolóxico, económico, social, ambiental, demográfico e cultural.

Análise do contorno específico dunha pequena ou mediana empresa de aloxamentos turísticos: clientes, provedores, administracións públicas, entidades financeiras e competencia.

Localización da empresa.

A persoa empresaria. Requisitos para o exercicio da actividade empresarial.

Responsabilidade social da empresa e compromiso co desenvolvemento sustentable.

Cultura empresarial, e comunicación e imaxe corporativas.

4.2.a) Identificación da unidade didáctica

N.º	Título da UD	Duración
2	Mercado, márketing e plans de produción	8

4.2.b) Resultados de aprendizaxe do currículo que se tratan

Resultado de aprendizaxe do currículo	Completo
RA2 - Decide a oportunidade de creación dunha pequena empresa para o desenvolvemento da idea emprendedora, tras a análise da relación entre a empresa e o contorno, do proceso produtivo, da organización dos recursos humanos e dos valores culturais e éticos.	NO

4.2.d) Criterios de avaliación que se aplicarán para a verificación da consecución dos obxectivos por parte do alumnado

Criterios de avaliación
CA2.10 Analizáronse os conceptos de cultura empresarial, e de comunicación e imaxe corporativas, así como a súa relación cos obxectivos empresariais.
CA2.11 Descríbironse as actividades e os procesos básicos que se realizan nunha empresa de aloxamentos turísticos, e delimitáronse as relacións de coordinación e dependencia dentro do sistema empresarial.

4.2.e) Contidos

Contidos
Actividades e procesos básicos na empresa. Organización dos recursos dispoñibles. Externalización de actividades da empresa.
Descrición dos elementos e estratexias do plan de produción e do plan de márketing.

4.3.a) Identificación da unidade didáctica

N.º	Título da UD	Duración
3	Constitución e Organización da empresa. Recursos Humanos	8

4.3.b) Resultados de aprendizaxe do currículo que se tratan

Resultado de aprendizaxe do currículo	Completo
RA3 - Selecciona a forma xurídica tendo en conta as implicacións legais asociadas e o proceso para a súa constitución e posta en marcha.	NO

4.3.d) Criterios de avaliación que se aplicarán para a verificación da consecución dos obxectivos por parte do alumnado

Criterios de avaliación
CA3.1 Analizouse o concepto de persoa empresaria, así como os requisitos que cómpren para desenvolver a actividade empresarial.
CA3.2 Analizáronse as formas xurídicas da empresa e determinándose as vantaxes e as desvantaxes de cada unha en relación coa súa idea de negocio.
CA3.4 Especificouse o grao de responsabilidade legal das persoas propietarias da empresa en función da forma xurídica elixida.
CA3.5 Diferenciouse o tratamento fiscal establecido para cada forma xurídica de empresa.
CA3.6 Identificáronse os trámites esixidos pola lexislación para a constitución dunha pequena ou mediana empresa en función da súa forma xurídica.
CA3.7 Identificáronse as vías de asesoramento e xestión administrativa externas á hora de pór en marcha unha pequena ou mediana empresa.

4.3.e) Contidos

Contidos
Actividades e procesos básicos na empresa. Organización dos recursos dispoñibles. Externalización de actividades da empresa. Formas xurídicas das empresas. Responsabilidade legal do empresario. A fiscalidade da empresa como variable para a elección da forma xurídica. Proceso administrativo de constitución e posta en marcha dunha empresa.

4.4.a) Identificación da unidade didáctica

N.º	Título da UD	Duración
4	Plans de inversión e financiamento. Análise contable e financeira	8

4.4.b) Resultados de aprendizaxe do currículo que se tratan

Resultado de aprendizaxe do currículo	Completo
RA3 - Selecciona a forma xurídica tendo en conta as implicacións legais asociadas e o proceso para a súa constitución e posta en marcha.	NO
RA4 - Realiza actividades de xestión administrativa e financeira básica dunha pequena ou mediana empresa, identifica as principais obrigas contables e fiscais, e formaliza a documentación.	NO

4.4.d) Criterios de avaliación que se aplicarán para a verificación da consecución dos obxectivos por parte do alumnado

Criterios de avaliación
CA3.8 Analizáronse as axudas e subvencións para a creación e posta en marcha de empresas de aloxamentos turísticos tendo en conta a súa localización.
CA4.1 Analizáronse os conceptos básicos de contabilidade, así como as técnicas de rexistro da información contable: activo, pasivo, patrimonio neto, ingresos, gastos e contas anuais.
CA4.2 Descríbense as técnicas básicas de análise da información contable, en especial no referente ao equilibrio da estrutura financeira e á solvencia, á liquidez e á rendibilidade da empresa.

4.4.e) Contidos

Contidos
Formas xurídicas das empresas.
Vías de asesoramento para a elaboración dun proxecto empresarial e para a posta en marcha da empresa.
Axudas e subvencións para a creación dunha empresa de aloxamentos turísticos.
Plan de empresa: elección da forma xurídica, trámites administrativos, e xestión de axudas e subvencións.
Análise das necesidades de investimento e das fontes de financiamento dunha pequena e dunha mediana empresa no sector de aloxamentos turísticos.
Concepto e nocións básicas de contabilidade: activo, pasivo, patrimonio neto, ingresos, gastos e contas anuais.
Análise da información contable: equilibrio da estrutura financeira e ratios financeiras de solvencia, liquidez e rendibilidade da empresa.
Plan financeiro: estudo da viabilidade económica e financeira.

4.5.a) Identificación da unidade didáctica

N.º	Título da UD	Duración
5	Xestión administrativa, fiscal e contable.	8

4.5.b) Resultados de aprendizaxe do currículo que se tratan

Resultado de aprendizaxe do currículo	Completo
RA1 - Desenvolve o seu espírito emprendedor identificando as capacidades asociadas a el e definindo ideas emprendedoras caracterizadas pola innovación e a creatividade.	NO
RA4 - Realiza actividades de xestión administrativa e financeira básica dunha pequena ou mediana empresa, identifica as principais obrigas contables e fiscais, e formaliza a documentación.	NO

4.5.d) Criterios de avaliación que se aplicarán para a verificación da consecución dos obxectivos por parte do alumnado

Criterios de avaliación
CA1.7 Decidiuse a partir das ideas emprendedoras unha determinada idea de negocio do ámbito dos aloxamentos turísticos, que ha servir de punto de partida para a elaboración do proxecto empresarial.
CA4.3 Definíronse as obrigas fiscais (declaración censual, IAE, liquidacións trimestrais, resumes anuais, etc.) dunha pequena e dunha mediana empresa relacionada cos aloxamentos turísticos, e diferenciáronse os tipos de impostos no calendario fiscal (liquidación)
CA4.4 Formalizouse con corrección, mediante procesos informáticos, a documentación básica de carácter comercial e contable (notas de pedido, albarás, facturas, recibos, cheques, obrigas de pagamento e letras de cambio) para unha pequena e unha mediana empresa d

4.5.e) Contidos

Contidos
Obrigas fiscais dunha pequena e dunha mediana empresa.
Ciclo de xestión administrativa nunha empresa de aloxamentos turísticos: documentos administrativos e documentos de pagamento.
Coidado na elaboración da documentación administrativo-financeira.

4.6.a) Identificación da unidade didáctica

N.º	Título da UD	Duración
6	O plan de empresa	13

4.6.b) Resultados de aprendizaxe do currículo que se tratan

Resultado de aprendizaxe do currículo	Completo
RA2 - Decide a oportunidade de creación dunha pequena empresa para o desenvolvemento da idea emprendedora, tras a análise da relación entre a empresa e o contorno, do proceso produtivo, da organización dos recursos humanos e dos valores culturais e éticos.	NO
RA3 - Selecciona a forma xurídica tendo en conta as implicacións legais asociadas e o proceso para a súa constitución e posta en marcha.	NO
RA4 - Realiza actividades de xestión administrativa e financeira básica dunha pequena ou mediana empresa, identifica as principais obrigas contables e fiscais, e formaliza a documentación.	NO

4.6.d) Criterios de avaliación que se aplicarán para a verificación da consecución dos obxectivos por parte do alumnado

Criterios de avaliación
CA2.12 Elaborouse un plan de empresa que inclúa a idea de negocio, a localización, a organización do proceso produtivo e dos recursos necesarios, a responsabilidade social e o plan de márketing.
CA3.9 Incluíuse no plan de empresa información relativa á elección da forma xurídica, os trámites administrativos, as axudas e as subvencións.
CA4.5 Elaborouse o plan financeiro e analizouse a viabilidade económica e financeira do proxecto empresarial.

4.6.e) Contidos

Contidos
Análise das necesidades de investimento e das fontes de financiamento dunha pequena e dunha mediana empresa no sector de aloxamentos turísticos.
Concepto e nocións básicas de contabilidade: activo, pasivo, patrimonio neto, ingresos, gastos e contas anuais.
Análise da información contable: equilibrio da estrutura financeira e ratios financeiras de solvencia, liquidez e rendibilidade da empresa.
Plan financeiro: estudo da viabilidade económica e financeira.

5. Mínimos exixibles para alcanzar a avaliación positiva e os criterios de cualificación

MÍNIMOS ESIXIBLES:

- Confección dun proxecto empresarial que como mínimo deberá incluír:

- a) Os obxectivos da empresa e a súa estrutura organizativa,
- b) Xustificación da localización da empresa.
- c) Análise da normativa legal aplicable.
- d) Plan de inversións.
- e) Plan financeiro.
- f) Plan de comercialización.
- g) Rendibilidade do proxecto.

- Identificar os elementos dunha empresa do sector e as funcións básicas que se levan a cabo na mesma.

- Identificar e analizar o contorno xeral e específico dunha PEME, a localización.

- Distinguir a cultura empresarial e a imaxe corporativa dunha PEME do seu sector.

- Identificar a actuación das persoas emprendedoras no sector, valorando o risco o que se expoñen.

- Determinar as ideas emprendedoras.

- Valorar a importancia da iniciativa, co obxecto de recoñecer a súa influencia na creación de novas empresas do sector.

- Distinguir os elementos do márketing-mix e utilízalos na elaboración dun plan de márketing.

- Especificar o grao de responsabilidade legal dos propietarios, segundo as diferentes formas xurídicas de empresa.

- Esquematisar as características legais básicas do empresario individual e as sociedades mercantís. Partindo dun caso práctico, definir a forma xurídica máis adecuada explicando vantaxes e inconvenientes.

- Identificar os requisitos mínimos legais esixidos para a constitución da empresa, segundo a súa forma xurídica.

- Enumerar os trámites esixidos pola lexislación vixente para a constitución dunha empresa, nomeando ó organismo onde se tramita cada documento, o tempo e forma requiridos.

- Distinguir o tratamento fiscal establecido segundo a forma xurídica de empresa.

- Identificar as vías de asesoramento para a elaboración dun proxecto empresarial, axudas, subvencións para creación dunha empresa do sector.

- Confeccionar organigrama dunha empresa do sector, establecendo as necesidades de persoal.

- Comparar os custos e axudas para diferentes tipos de contratación

- Determinar o custo laboral dun traballador para empresa.

- Analizar a situación económica dunha empresa a través do estudo do seu balance e das ratios máis habituais.

- Interpretar nocións básicas de contabilidade: activo, pasivo, patrimonio neto.

- Elaborar un estudo sinxelo de viabilidade económica e financeira dunha PEME do sector para incluílo no plan de empresa.

- Analizar as necesidades de investimento, e as fontes de financiamento dunha PEME do sector.

- A partires dun suposto práctico cumprimentar os documentos relacionados coa compravenda e co cobro e pagamento: contrato, pedido, factura, albará, carta de porte, recibo, cheque, letra de cambio, obriga de pagamento.

- Identificar obrigas fiscais dunha empresa do sector, e o calendario fiscal.

CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN

Aplicarase do seguinte xeito:

- Traballo (T): Plan de empresa. Será calificado na escala de 0 a 10, sempre que se entregue ao profesor na data indicada. A cualificación representará o 20% da nota do módulo. Entrégase táboa de valoración ao alumnado ao principio do curso e irase observando a realización ao longo de todo o curso.
- Exames (E), probas escritas, sobre unha ou varias unidades didácticas, a realizar na data indicada para exame. Cualificaranse na escala de 0 a 10, e a cualificación representará o 80% da nota do módulo.

EXAMES:

Ademais dos controis de seguimento da avaliación continua, en cada avaliación realizaranse un ou varios exames escritos. No caso de que unha situación médica xustificada non permita a presencialidade total ou parcial do alumnado e/ou profesorado a única diferenza será que as probas escritas realizaranse a través de webex, aula virtual, socrative ou outras ferramentas dixitais, e os criterios serán os mesmos.

O profesorado indicará con antelación as datas, hora e lugar. Procurarase non modificar as datas, e de ter que facelo o profesor ou profesora avisará na aula cunha antelación non inferior a 48 horas.

Constarán de varias preguntas curtas, cuestións de verdadeiro e falso, preguntas longas a desenvolver e realización supostos prácticos. O número de preguntas poderá variar dun a outro exame. O 20% pode ser avaliado polo desenvolvemento dos contidos no plan de empresa.

Os exames serán calificados sobre 10 puntos e cada pregunta terá o valor que se indique na proba, de non indicarse terán todas o mesmo valor. Ata o 40% das cuestións a resolver nos exames pode estar relacionado cos contidos do Plan de Empresa que se está a desenvolver.

** En todo caso, a cualificación mínima para superar cada proba ou traballo será de 5 puntos sobre 10.

Cada exame ou traballo deberá indicar o método de valoración e o peso na avaliación.

CUALIFICACIÓN DA AVALIACIÓN:

A cualificación da avaliación farase aplicando a media ponderada dos exames realizados, e tendo en conta o peso de cada UD na Cualificación Final do Módulo.

CUALIFICACIÓN FINAL DO MÓDULO (CF):

$CF = 0,80E + 0,20T$.

Calculo CF = $UD1 \times 16\% + UD2 \times 16\% + UD3 \times 16\% + UD4 \times 16\% + UD5 \times 16\% + UD6 \times 20\%$

E = cualificación sobre 10 obtida nos exames, segundo media ponderada das notas de todas as avaliacións (aplicadas as % segundo o peso de cada Unidade Didáctica na Cualificación do Módulo).

T é a puntuación media acadada polos traballos: (Plan de empresa).

A cualificación das avaliacións parciais virá dada pola expresión C1, C2 en ensinanzas de réxime ordinario), e C1, C2 e C3 en réxime modular.

** Alumnado con todo o módulo superado: A nota da segunda avaliación (réxime ordinario) e terceira avaliación parcial (réxime modular), calcúlase coa media ponderada das notas de todas as avaliacións, (aplicadas

as % segundo o peso de cada Unidade Didáctica na Cualificación do Módulo); xa que segundo a normativa vixente, esta cualificación ten que coincidir coa a da Cualificación Final (CF) do módulo.

** Alumnado con avaliacións pendentes: A nota da última avaliación será sempre <5 e despois do Exame Final, calcularase a Cualificación Final do Módulo.

NOTAS:

- 1.- Para a superación do módulo requírese o seguimento de cada UD respectando os valores e demostrando unha actitude adecuada ao nivel profesional. Compre ter todas as avaliacións superadas, incluído o Plan de Empresa.
- 2.- Quen teña avaliacións suspensas deberá realizar un Exame Final para a súa recuperación.
- 3.- O alumnado que se observe que non participa no traballo en equipo, non siga a actividade diaria do módulo, ou non asista a clase con regularidade confeccionará individualmente o Plan de Empresa, ademais terá que superar unha proba o suficientemente ampla para demostrar o coñecemento do módulo semellante a proba de Perda do Dereito a Avaliación Continua.
- 4.- As persoas que teñan perdido o dereito de avaliación continua realizarán a Proba Extraordinaria de Perda de Dereito a Avaliación Continua, nas datas que publique a Dirección do CIFP, ademais da entrega do Plan de Empresa.
- 5.- *** Non se calificarán, os traballos presentados despois da data ou data límite de entrega fixada polo profesorado; agás situacións graves e extraordinarias que propoña a Dirección do CIFP.

6. Procedemento para a recuperación das partes non superadas

6.a) Procedemento para definir as actividades de recuperación

ACTIVIDADES DE RECUPERACIÓN:

O profesorado propondrá actividades de reforzo ao alumnado en xeral, e especialmente a quen manifeste dificultades para conseguir os obxectivos do módulo, para que podan resolvelas de forma autónoma.

Entre a última avaliación parcial e a avaliación final do módulo deixarase un período destinado á resolución de dúbidas da materia ou módulo pendente.

Despois do período de recuperación, terá lugar o Exame Final, onde o alumnado terá oportunidade de recuperar as avaliacións pendentes. Haberá que examinarse soamente das avaliacións parciais non superadas anteriormente ou do Plan de Empresa.

O alumnado que se observe que non participa no traballo en grupo, non siga a actividade diaria do módulo, ou non asista a clase con regularidade confeccionará individualmente o Plan de Empresa, ademais o exame consistirá nunha proba o suficientemente ampla para demostrar o coñecemento do módulo.

6.b) Procedemento para definir a proba de avaliación extraordinaria para o alumnado con perda de dereito a avaliación continua

1.- Pautas para avaliar aos alumnos con PERDA DE DEREITO DE AVALIACIÓN CONTINUA:

Os alumnos que superen a porcentaxe de faltas á clase, legalmente establecida, perderán o dereito á avaliación continua. Isto é, cando supere o 10% de faltas de asistencia, que no módulo de Empresa e Iniciativa Emprendedora son 6 horas.

En tal sentido, as persoas que perderan o dereito á avaliación continua deberá estar pendente dos traballos que obrigatoriamente se requiran polo profesorado, así como a realización do Plan de Empresa e dun exame final.

Os instrumentos que se empregarán para avaliar a estes alumnos son:

- Plan de Empresa: (20% da cualificación). Deberá entregalo cos contidos indicados, anexos e bibliografía. Exporá o Plan de Empresa e responderá as preguntas propostas polo profesorado, sobre contidos, anexos e bibliografía.
- Proba escrita (80% da cualificación): O alumnado deberá coñecer as actividades realizadas na aula para o desenvolvemento das unidades didácticas do módulo. De non conseguilas a través da aula virtual, dos delegados ou compañeiros da aula (co que se favorece a integración no grupo), deberá solicitalas ao profesorado. O exame constará de preguntas sobre os contidos de todas as unidades didácticas, do plan de empresa e casos prácticos a resolver con exercicios de cálculo numérico. A proba denominarase Proba Final Extraordinaria e a data será publicada pola Xefatura de Estudos.

Os criterios de avaliación neste caso son:

- Os establecidos para cada unha das unidades didácticas.

2.- PROBAS FINAIS EXTRAORDINARIAS: (Alumnado coa materia pendente de convocatoria ou curso anterior):

Ao comezo do curso ou do período o profesor indicará ao alumnado, que o solicite, como vai ser a proba final, para que este poida elixir o método de estudo máis adecuado.

- PLAN DE EMPRESA: Imprescindible para a superación do módulo. (20% da cualificación). Deberá entregalo cos contidos indicados, anexos e bibliografía. Exporá o Plan de Empresa e responderá as preguntas propostas polo profesorado, sobre contidos, anexos e bibliografía.
- PROBA ESCRITA: (80% da cualificación): O exame constará de preguntas sobre os contidos de todas as unidades didácticas, do plan de empresa e casos prácticos a resolver con exercicios de cálculo numérico. A proba denominarase Proba Final Extraordinaria e indicarse a data oportunamente.

Os criterios de avaliación neste caso son:

- Os establecidos para cada unha das unidades didácticas. O alumnado deberá coñecer as actividades realizadas na aula no desenvolvemento das unidades didácticas do módulo; de non conseguilas a través da aula virtual, dos delegados ou compañeiros da aula (co que se favorece a integración no grupo), deberá solicitalas ao profesorado.

7. Procedemento sobre o seguimento da programación e a avaliación da propia práctica docente

7.1 PROCEDEMENTO PARA O SEGUIMENTO DA PROGRAMACIÓN:

A Programación, como guía que se vai seguir no proceso de ensino aprendizaxe durante cada curso académico, e como garantía para o alumnado, debe ser cumprida integramente. Sen embargo, como elemento vivo que é, estará sometida a adaptacións en tempo e contidos, que darán lugar a correccións a introducir en futuros cursos, para que cumpra mellor a súa función. O seguimento levarase a cabo na aplicación informática destinada a tal fin.

En torno ao 20% do tempo asignado a cada Unidade Didáctica dedicarase a Avaliación, Recuperación, Actividades Complementarias ou Extraescolares, para facilitar a superación do módulo.

A través da aplicación informática levarase a cabo o seguimento semanal da programación, comprobando si os contidos e as tarefas propostas se están cumprindo segundo a previsión establecida. No caso de

establecer modificacións, estas serán recollidas e posteriormente incorporadas á Memoria de Fin de Curso. Estas modificacións non deben ter a súa orixe só nos criterios do docente senón que este deberá considerar outros elementos á marxe da propia experimentación, facilitando a participación ao alumnado, para que exprese o seu grao de satisfacción co sistema seguido para acadar os obxectivos establecidos.

7.2 AVALIACIÓN DA PROPIA PRÁCTICA DOCENTE:

Algúns dos aspectos que o profesor deberá considerar na autoavaliación da práctica docente son:

- Organización e coordinación co profesorado do ciclo formativo.
- Adecuación do grao de dificultade das actividades ás características do alumnado
- Grao de motivación dos alumnos nas actividades propostas polo profesor
- Planificación das tarefas: distribución e dotación de medios e tempos
- Ambiente de traballo, relación entre os alumnos, e entre alumnado e o profesor.
- TICs: uso e manexo por parte do alumnado e do profesor.
- Habilidades de comunicación verbal e non verbal na transmisión dos contidos
- Claridade na presentación dos contidos nos medios audiovisuais empregados

Algúns instrumentos para avaliar a práctica docente son:

- Questionarios anónimos
- Informes dos traballos en equipo.
- Notas recollidas na realización de tarefas.
- Entrevistas con alumnado e profesorado.
- Debates.
- Resultados do proceso de aprendizaxe nas avaliacións trimestrais e na final.

8. Medidas de atención á diversidade

8.a) Procedemento para a realización da avaliación inicial

Deben distinguirse tres momentos clave no proceso de avaliación do alumnado:

1. Avaliación inicial, que se realiza ao comezo do curso e ao inicio de cada unidade didáctica.
2. Avaliación formativa ou continua, a levar a cabo ao longo de todo o proceso de ensino aprendizaxe.

3. Avaliación final, realizada ao final do curso; será o resultado da suma das valoracións parciais levadas a cabo durante a avaliación continua.

AVALIACIÓN INICIAL

A avaliación inicial ten como obxectivo identificar os coñecementos, destrezas e competencias previas coas que conta o alumnado antes de comezar a traballar os contidos do módulo. Consideraranse os estudos previos, a experiencia profesional e as vivencias en relación aos contidos de cada Unidade.

Procedementos para a realización da avaliación inicial:

Ao comezo do curso, a través da ficha persoal do alumno/a, realizarase unha valoración sobre os datos académicos e profesionais que facilite ao profesor.

Nas reunións de titoría analizarase a situación persoal de cada alumno/a, para coordinarse co departamento de Orientación, en caso de detectar alumnos con necesidades educativas especiais, e determinar as accións correctoras ou de apoio a levar a cabo.

En cada Unidade Didáctica procurarase facer unha sondaxe inicial para saber o nivel de coñecementos do alumnado respecto da materia a impartir, téndoo en conta para adecuar os métodos, medios didácticos e o tempo a empregar.

8.b) Medidas de reforzo educativo para o alumnado que non responda globalmente aos obxectivos programados

Esta proposta didáctica ten en conta o principio de "deseño para todos". Para tal efecto, recolle as medidas necesarias para que cada alumno poida acadar os resultados de aprendizaxe do módulo. Adoitaranse medidas de reforzo e apoio, procurando que estas non afecten significativamente á consecución dos resultados de aprendizaxe previstos para cada un dos módulos profesionais segundo establece o decreto 114/2010.

A diversidade preséntase no ámbito da formación en múltiples formas e ven expresada por unha serie circunstancias, tales como: coñecementos previos e experiencias persoais e laborais, motivacións e expectativas ante o aprendizaxe, intereses persoais, profesionais e vocacionais, capacidades xerais ou diferenciadas, ritmos de traballo e de aprendizaxe, situacións persoais e familiares, habilidades e destrezas desenvolvidas, orixe racial ou étnico diferenciador, contorna socioeconómica do lugar de residencia, discapacidades físicas, psíquicas e/ou sensoriais ou sobredotación intelectual, entre outras.

Debemos contemplar a diversidade como fonte de oportunidades e de riqueza, centrándonos en adecuar os aspectos metodolóxicos ás singularidades do alumnado.

Será preciso realizar unha avaliación inicial, coa amplitude que se considere necesaria, coa colaboración do departamento de orientación, para detectar ao alumnado con necesidades educativas especiais e as súas demandas específicas.

Tomando en consideración o establecido pola LOE e polo Decreto 114/2010 respecto á atención á diversidade, cómpre facer unha breve referencia á serie de medidas que teríamos en conta na atención a este tipo de alumnado:

- Medidas de acceso ao currículo para alumnos con deficiencias sensoriais ou físicas: entrega do material cun tamaño de fonte máis grande ou en soporte informático; permitirles realizar exercicios, supostos e exames co em-prego do ordenador e ferramentas informáticas.
- Agrupamentos: á hora de traballar en equipo, estes serán formados por alumnos con diversidade de competencias e motivacións, coa fin de que os alumnos se axuden entre si
- Adaptacións curriculares non significativas para aqueles alumnos con necesidades educativas especiais, co asesoramento do departamento de orientación e sen que afecten aos elementos preceptivos do currículo.
- Actividades de ampliación e de investigación para aqueles alumnos que presenten un rendemento académico moi superior o resto do grupo: emprego das TICs e fomento da busca autónoma de información para resolver supostos e analizar a realidade sociolaboral.
- Medidas de reforzo educativo, tales como actividades graduadas segundo diferentes niveis, garantindo sempre a adquisición dos contidos mínimos; modificación da localización do alumno en clase; repetición individualizada dalgunhas explicacións ou potenciación da participación do alumno e a consecución de pequenos logros como elementos de motivación.

9. Aspectos transversais

9.a) Programación da educación en valores

A LOE contempla na súa relación de principios da educación, a transmisión daqueles valores que favorecen a liberdade persoal, responsabilidade, cidadanía democrática, solidariedade, tolerancia, igualdade, respecto e xustiza, que constitúen a base da vida en común.

Simultaneamente ao desenvolvemento de cada Unidade didáctica iremos destacando e traballando cada un dos valores.

A proposta da Dirección do CIFP desenvolveranse actividades para celebrar as conmemoracións establecidas no Calendario Escolar. Prestando especial atención ao 1º de Maio, Día do Consumidor, Saúde, Europa, Medio Ambiente e Letras Galegas.

Exemplos de valores a transmitir:

- Día do emprendedor, prestarase atención á celebración de actos na localidade organizados por entidades empresariais, cámara de Comercio, Asociacións de emprendedores, etc, para fomentar o encontro con persoas dedicadas ao mundo empresarial, que poidan transmitir a súa experiencia.
- Educación ambiental: Desenvolvemento empresarial respectuoso co medio sensibilizando ao alumnado sobre a importancia de empregar sistemas produtivos e materiais inocuos en aras dunha maior seguridade e calidade de vida.
- Educación para a Saúde, presente en todos os ámbitos da vida: fabricar produtos sans, importancia dunha dieta san e equilibrada, valoración positiva do exercicio físico e do deporte, potenciación da protección ante as enfermidades de transmisión sexual, embarazos non desexados. tabaquismo, etc.
- Igualdade de oportunidades / Rexeitamento do Sexismo / Multiculturalidade: fomentar unha posición actitudinal axeitada, ao longo de todo o curso, transmitindo a importancia de respectar ao outro con

independencia da súa orixe, sexo, raza, orientación sexual, ideoloxía, relixión, etc e apreciar a diversidade cultural e humana como fonte de riqueza e non de conflito.

9.b) Actividades complementarias e extraescolares

Á marxe das actividades de ensino-aprendizaxe deseñadas para cada unha das unidades didácticas, cómpre describir outras actividades que se diferenzan de aquelas polos recursos, tempos e espazos necesarias para o seu desenvolvemento: actividades complementarias e extraescolares.

A intención de programar este tipo de actividades no módulo de EIE é completar a formación do alumnado, achegando á realidade social, escoitando outras voces á marxe da do profesor, coñecendo de primeira man os recursos cos que contarán como emprendedores ou empresarios.

A continuación defínense ambos tipos de actividades, enumerando algunhas das que poden ser programadas polo departamento para ser levadas a cabo durante o curso escolar:

- Actividades complementarias: realízanse co alumnado en horario lectivo e, formando parte da programación, teñen un carácter diferenciado polo momento, espazo ou recursos que utilizan.

1. Conferencia sobre creación de empresas da (Cámara de Comercio de Vigo).

2. Conferencia sobre cooperativas do (Consello Galego de Cooperativas)

3. Cine fórum: visionado de películas como ferramenta de aprendizaxe. O alumnado deberá cubrir un cuestionario con varios temas de reflexión unha vez remata a película. Tamén dará lugar ao debate e a posta en común de ideas. É unha actividade adecuada para levar a cabo tras as sesións de avaliación de cada trimestre. Exemplos de películas que poderíamos proxectar: El gran salto, El jardinero fiel, El síndrome de China, Tiempos modernos, En un mundo libre...

4. Outras complementarias propostas polo Departamento de Emprendemento, Dirección, Xefe de Departamento da familia profesional ou Titor do grupo

- Actividades extraescolares: son aquelas organizadas polo centro, que deben figurar na programación xeral anual, e que se realizan fóra de horario lectivo e de forma voluntaria. (Proposta):

1. Feiras e empresas do sector profesional.

10.Outros apartados

10.1) Plan de Empresa

O Plan de Empresa irase confeccionando polo alumnado simultaneamente a impartición das Unidades Didácticas, axustándose as indicacións do profesorado. Ao final de curso compre a presentación do mesmo, onde se valorará a exposición oral, a redacción dos contidos e as fontes ou recursos empregados.